

Η επίδραση της προσωπικότητας του Έλληνα ιατρού στην ελληνορωμαϊκή περίοδο

Αντ. Σ. Σαλμανίδης

Αναπλ. Καθηγητής, Δ/ντής Μ/Γ Κλινικής
Π.Γ.Ν.Α. «Ο Ευαγγελισμός»

Ως γνωστό η σχέση ανάμεσα στον γιατρό και του ασθενή αποτελεί συμβόλαιο ζωής και επιδρά θετικά ή αρνητικά στο θεραπευτικό αποτέλεσμα. Η ανάθεση της θεραπείας στον Α' ή Β' γιατρό από τον ασθενή εξαρτάται κατά κύριο λόγο από την προσωπικότητα του γιατρού. Αυτή συνίσταται πέραν της ψυχικής πανοπλίας για την ορθή διάγνωση, τη θεραπευτική ένδειξη, την επαγγελματική φήμη, τη γνώση ξένων γλωσσών ακόμη και από την πλατεία εκπαίδευσή του, την ανθρωπιστική επαφή, την κατανόηση του ανθρωπίνου προβλήματος και τη συμπόνια προς τον άρρωστο. Ένα γερμανικό ρητό λέει: «Καλός γιατρός μπορεί να γίνει μόνον ένας καλός άνθρωπος». Επ' αυτού ο Οπενχάϊμερ τόνισε: «Η επιστήμη μόνη της καθιστά τον άνθρωπο ισχυρότερο, αλλά όχι πάντοτε καλύτερο». Η κοινωνική σχέση, η συγγένεια και η φιλία προς τον άρρωστο δημιουργούν στον γιατρό επιπρόσθετο άγχος και ευθύνη. Η προσωπικότητα του γιατρού δοκιμάζεται ακόμη και σε περιπτώσεις δυσχερείς ως προς τη διάγνωση και τη θεραπεία, όπου ο γιατρός πρέπει να αναπτύσσει νοοτροπία αστυνομικού, που προπαθεί από τις ελάχιστες ενδείξεις να οδηγηθεί στη διαλεύκανση του προβλήματος.

Η φαντασία είναι και αυτή προσόν απαραίτητο της ιατρικής προσωπικότητας, διότι με αυτήν είναι σε θέση να προσαρμόζεται σε καταστάσεις εκτρεπόμενες από τη συνηθισμένη πορεία της γνώσεως, για να ελέγχει τη συνήθεια και να εμπνέεται από την εξαίρεση. Αυτή τη θέση υποστήριζε και ο Άϊνσταϊν στον οποίον η φαντασία τον οδηγούσε στις επιφυλάξεις του για το ακλόνητο της λεγόμενης αλήθειας. Ο Πλούταρχος ανέφερε ότι «η γνώση αποβαίνει στείρα αρετή, όταν δεν κατορθώνει να χρησιμοποιεί την τέχνη» και ο Μιχαήλ Άγγελος έλεγε «Το άγαλμα βρίσκε-

ται μέσα στο μάρμαρο, αλλά χρειάζεται τη σμίλη για να το αποκαλύψει». Η φαντασία οδήγησε τον χειρουργό Halstead της Βοστώνης το 1893 στο να ανεύρει τα ελαστικά γάντια προς θεραπεία του εκζέματος των χεριών της γυναίκας του – Προϊσταμένης του Χειρουργείου, συνεπεία των αντισηπτικών που χρησιμοποιούσε.

Επιπλέον ο γιατρός θα πρέπει να εργάζεται αδιάκοπα σύμφωνα και με τον Παστέρ που συμβούλευε: «Δουλεύετε-δουλεύετε, διότι η εργασία είναι το μόνο διασκεδαστικό πράγμα». Ο Λεονάρντο ντα Βίντσι δε συμπλήρωνε: «Αξιολύπητος είναι ο μαθητής, που δεν ξεπερνά τον διδάσκαλόν του».

Ας μην παρεξηγηθεί όμως η έννοια της προσωπικότητας, διότι αυτή δεν αφορά μόνον τον ηγέτη γιατρό της μεγαλουπόλεως, αλλά και τον ταπεινό γιατρό της υπαίθρου, που καλείται ενίοτε αβοήθητος να αντιμετωπίσει μόνος του περιπτώσεις υπέρτερες των δυνάμεών του. Εδώ αποκλειστικά η προσωπικότητά του καλείται να προσφέρει περισσότερα και ανώτερο αποτέλεσμα βοήθειας από εκείνο του γιατρού της μεγαλουπόλεως.

Ο γιατρός για να αποδώσει στην ιατρική, πρέπει να παρομοιάσει την ιατρική ως μια ωραία κόρη, που την έχει παράφορα ερωτευθεί και παρ' ότι σε όλη του τη ζωή συνεχώς την κυνηγά, αυτή συνεχώς του ξεγλιστράει, προσφέροντάς του απλώς, που και που κάποιο μειδίαμα, σπάνια δε ίσως και κάποιο φευγαλέο ασπασμό, ποτέ όμως την απόλυτη ικανοποίηση της κατακτήσεώς της.

Ο Έλληνας γιατρός διαθέτων κατά την ελληνορωμαϊκή περίοδο (133 π.Χ. – 305 μ.Χ.) την αναφερθείσα προσωπικότητα και αρετάς ήταν αδύνατον να μην επηρεάσει την κοσμοκράτειρα Ρώμη. Γ' αυτό και η Ελληνική Ιατρική της αρχαίας Ελλάδας με την πρόδο της έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο σε πολλούς επιστημονικούς τομείς.

Συνεπώς, όταν η Ρώμη εκυρίευσε την αρχαία Ελλάδα μετανάστευσε στη Ρώμη και η Ιατρική Επιστήμη, η οποία επέτυχε και εκεί εξαιρετική νέαν άνθηση, χωρίς να αποβάλει την ελληνικότητά της, όπως παλαιότερα συνέβη και στην Αλεξάνδρεια και σε μεγάλες πόλεις της Αφρικής και της Μικράς Ασίας, όπως την Κυρήνη και την Πέργαμο.

Στην επιτυχία συνετέλεσε και το ότι οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες εσεβάσθησαν την Ελληνική Ιατρική και την ελληνική γλώσσα, που κατέστη με την πάροδο του χρόνου και η γλώσσα των καλύτερημένων πολιτιστικά Ρωμαίων.

Δηλαδή, όπως συμβαίνει σήμερα με τους σημερινούς Έλληνες, που καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας τόσο οι ίδιοι, όσο και τα τέκνα τους, έτσι ακριβώς και στη Ρώμη κάθε πλούσιος και μορφωμένος-διακεκριμένος Ρωμαίος πολίτης ανέθετε σε Έλληνας διανοούμενους και νεοφερμένους εκ των αρχαίων Αθηνών, Αλεξανδρείας και Μικράς Ασίας τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και την ελληνοπρεπή ανατροφή των τέκνων του.

Οι Έλληνες αυτοί εισέρχονται ως φίλοι πλέον στα σπίτια των επιφανών Ρωμαίων και γίνονται ιατροί των Αυτοκρατόρων, αποκτούν δική τους περιουσία και διδάσκουν τους μεγάλους σε ηλικία και αξιώματα πολυάσχολους μαθητές τους. Οι διαλέξεις των Ελλήνων διανοουμένων γίνονταν στην ελληνική γλώσσα, καθ' ότι δεν γνώριζαν τα λατινικά. Ως παράδειγμα αναφέρεται ο Πλούταρχος, ο οποίος παρ' ότι υπήρξε διαπρεπέστατος και εδέχθη αξιώματα από τους Ρωμαίους κατακτητές, ουδέποτε έμαθε Λατινικά. Τουναντίον πολλοί εκ των επιφανών Ρωμαίων ως ο μέγας ρήτορας, συγγραφέας και πολιτικός Κικέρων, ο φιλόσοφος Αυτοκράτορας Μάρκος Αυρήλιος, ο γνωστός εκκλησιαστικός συγγραφέας Σεπτίμιος Τερτυλιάνος κ.ά. ομίλουν και έγγραφον αππαιίστως και την ελληνική γλώσσα.

Ο μέγας Λατίνος ποιητής και φιλόσοφος **Οράτιος** τόνιζε: «Η διά των όπλων καταληφθείσα Ελλάς, τον νικητήν διά της Επιστήμης κατενίκησε και τας Τέχνας εισήγαγεν εις το αγροίκον Λάτιον». Ο Πλίνιος στα συγγράμματά του «Ιστορία των Φυσικών Επιστημών» αναγράφει ότι η Ιατρική στη Ρώμη μέχρι της μεταναστεύσεως των πρώτων Ελλήνων ιατρών ήταν ακόμη πρωτόγονη και δεισιδαιμονική και εξασκούνταν από ακατάρτιστους και αδέξιους-αμαθείς πρακτικούς γιατρούς. Αλλά και σήμερα οι διαπρεπείς ξένοι ιστορικοί και γιατροί, συμπεριλαμβανομένων και των Ιταλών, δέχονται ότι κάθε τι αξιόλογο που συναντάται στην Ιατρική των Ρωμαίων είναι πιστή αντι-

γραφή της αρχαίας Ελληνικής Ιατρικής. Αυτό άλλωστε συνάγεται εύκολα και από το ότι μετά της Ελληνικής Ιατρικής μετανάστευσαν στη Ρώμη και οι ελληνικοί επιστημονικοί όροι, που ακόμη και σήμερα διατηρούν την ελληνική προφορά, όπως π.χ. pericardium, thorax, aorta, pylorus, taenia, clitoris, urethra κ.ά.

Ακόμη και ο **Κέλσος Κορνήλιος** (1ος μ.Χ. αιώνα) στο ονομαστό βιβλίο «Περί Ιατρικής» σύγγραμμά του, που είναι γραμμένο στη λατινική, συνοψίζει με μεγάλη ακρίβεια την Ελληνική Ιατρική από την εποχή του Ιπποκράτη μέχρι των ημερών του, γι' αυτό και ονομάσθηκε και «Λατίνος Ιπποκράτης». Χάρης δε στο σύγγραμμα αυτό διασώθηκε μεγάλο μέρος της Ελληνικής Ιστορίας της Ιατρικής με αναφορά στα ονόματα των διασήμων Ελλήνων γιατρών, όπως και στις χειρουργικές μεθόδους και τα χειρουργικά εργαλεία που χρησιμοποιούσαν.

Πέραν αυτών, οι Ρωμαίοι ως άνθρωποι πρακτικοί προέβαιναν σε έργα δημοσίας υγιεινής, όπως υδραγωγεία, πολυπληθείς κρήνες, λουτρά, γυμναστήρια, υπονόμους κ.ά., που ήσαν αντιγραφή εκείνων του Μινωικού Πολιτισμού της Κρήτης, όπου υπήρχαν τα ανάκτορα της Κνωσσού με ρέοντα θερμά και ψυχρά ύδατα, λουτρά, αποχετεύσεις με σωληνώσεις, αεραγωγούς και φωταγωγούς.

Επειδή συνεπώς η Ρώμη μεσουράνησε επιστημονικά και ιδιαίτερα ιατρικά χάρις στον ελληνικό πολιτισμό και τη σοφία των Ελλήνων γιατρών και άλλων Ελλήνων επιστημόνων και διδασκάλων, η περίοδος αυτή των 500 περίπου ετών της δόξας των Ρωμαίων ονομάζεται από τους περισσοτέρους «Ελληνο-Ρωμαϊκός Πολιτισμός».

Δυστυχώς όμως την ελληνορωμαϊκή αυτή περίοδο διαδέχθηκε η παρακμή και οπισθοδρόμηση της «Περίοδος του Μεσαίωνα», όπου την επιβολή της λογικής του Ιπποκράτη και την ελευθερία της σκέψεως διαδέχθηκε ο σκοταδισμός και η Ιερά Εξέταση. Την περίοδο αυτήν εθανάτωναν επιστήμονας γιατρούς, επειδή δεν κατόρθωναν να διασώσουν από τον θάνατον εξέχοντας δικούς των ασθενείς. Επίσης έκαian ή έθαβαν ζωντανούς ή κρεμούσαν μεγαλοφυείς επιστήμονας, επειδή είχαν το θάρρος να μιλήσουν για τις εφευρέσεις τους π.χ. γύρω από τη χρήση φαρμάκων αναισθητικών για να ελαττωθούν οι πόνοι κατά τον τοκετόν, τις εγχειρήσεις κ.λπ.

Πλείστα όσα είναι τα ονόματα των επιφανών Ελλήνων γιατρών, που μετανάστευσαν στη Ρώμη, όπως του Τίτου από τη Σικελία, του Μιλτιάδου από την Ελεούσα, του Φιλωνίδα από το Διρράχιο, του

Σωρανού, του Ασκληπιοδότου, του Ζήνωνος, του Παλλαδίου, του Ησύχιου, του Ολυμπιοδώρου κ.ά. Κατά τη γνώμη όμως των ειδικών οι ακόλουθοι τέσσερις διακρίθηκαν ιδιαίτερα για το έργο τους:

Ο **ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ** από την Προύσα υπήρξε σπουδαία και επιβλητική ιατρική προσωπικότητα του 1ου π.Χ. αιώνα. Σπούδασε Ιατρική και Φιλοσοφία στο Μουσείο της Αλεξανδρείας και το 91 π.Χ. εγκαταστάθηκε στην Ρώμη, όπου μεταλαμβάνει τα φώτα της ελληνικής επιστήμης. Ο Ασκληπιάδης διακρίθηκε γιά τη ρητορική του ευστροφία, τις φιλοσοφικές του γνώσεις, αλλά και την κοινωνική του ανωτερότητα. Γι' αυτό και εντυπωσίασε τους Ρωμαίους, οι οποίοι τον έβλεπαν ως φίλον και περιζήτητον γιατρό, αλλά και επιστήμονα γενικότερα. Διατέλεσε προσωπικός γιατρός και φίλος υψηλών προσωπικοτήτων της εποχής αυτής, ως π.χ. του μεγάλου Κικέρωνα, του μεγάλου στρατηγού και πολιτικού Πομπηίου, του Μάρκου Αντωνίου, του Λουκίου Γράσσου από τους οποίους ετιμάτο ιδιαίτερω.

Ο Ασκληπιάδης ήταν εναντίον της πολυφαρμακίας και για τη θεραπεία συνιστούσε κατ' εξοχή την απλή διαίτα, την κινησιοθεραπεία και τη λουτροθεραπεία. Συνιστούσε ιδιαίτερα τα ψυχρά λουτρά και ντους προς θεραπεία ασθενειών, ονομασθείς προς τούτο «ψυχρολούτης», αλλά και «οινοδότης», επειδή συνιστούσε τη χρήση οίνου στους ασθενείς του. Ήταν φίλος των συχνών αφαιμάξεων και αφθόνων καθαρτικών, όπως και της νηστείας και πολέμου των εμετικών και της πολυφαγίας.

Διέθετε δε μεγάλη πίστη και πεποίθηση ως προς τη θεραπευτική αποτελεσματικότητα των υποδείξεών του, με αποτέλεσμα και ο ίδιος να είναι υγιέστατος μέχρι βαθέως γήρατος και να αποθάνει όχι από ασθένεια αλλά από πτώση από κάποια σκάλα. Επίσης και οι ασθενείς του δεν προσβάλλονταν εύκολα από ασθένειαν. Γι' αυτό τον απεκάλουν και «θεόπεμπτον». Η φήμη του είχε ξεπεράσει κάθε σύνορο με τη διάγνωση περιπτώσεων νεκροφάνειας, που οδηγούνταν προς ταφή και διεσώθη από την παρέμβασή του. Ο Βασιλέας του Πόντου Μιθριδάτης, του πρότεινε να γίνει προσωπικός του γιατρός στην αυλή του, που όμως δεν απεδέχθη ο Ασκληπιάδης, διότι δεν είχε ανάγκη ούτε από χρήματα καθ' όσον ήταν ήδη από τους πλουσιότερους γιατρούς της Ρώμης, ούτε από δόξα και τιμές, επειδή ήταν ήδη γιατρός της Αυλής του Αυτοκράτορα Κλαυδίου Γαΐου. Αρκέστηκε να αποστείλει στον Μιθριδάτη τα γραφέντα στην αττική γλώσσα είκοσι συγγράμματά του.

Η μεγάλη κλινική του πείρα τον οδήγησε να κατατάξει τις νόσους σε οξείας, όπου επέτρεπε και τη χορήγηση κάποιου φαρμάκου και σε χρονίας. Η διαίρεση αυτή ισχύει μέχρι και σήμερα. Επίσης σε αυτόν αποδίδεται η διαίρεση των σπασμών σε τονικούς και κλονικούς, όπως και η ορθή και μέχρι σήμερα αντίληψη, ότι ο πυρετός αποτελεί σύμπτωμα και όχι ασθένεια. Άλλες σωστές παρατηρήσεις του είναι ότι η πλευρίτιδα οφείλεται σε φλεγμονή του υπεζωκότος και όχι του πνευμονικού ιστού (σπόγγου), όπως συμβαίνει στην πνευμονία. Επίσης υπέδειξε πρώτος την εκτέλεση τραχειοτομίας επί επικινδύνου ασφυξίας προς διάσωση του ασθενούς. Τέλος διατύπωσε τη σωστή άποψη ότι το αίμα είναι υγρό μέσα στο οποίο κινούνται αόρατα σωματίδια.

Ο **ΘΕΜΙΣΩΝ** από τη Λαοδικία είναι ο επιφανέστερος από τους μαθητές του Ασκληπιάδη ακμάσας περί το 80 π.Χ. και ιδρύσας τη λεγομένη «Μεθοδική Σχολή». Σε αυτήν ανήκουν οι διάσημοι γιατροί της αρχαιότητας Κλαύδιος, Πρόκλος, Αντίπατρος, Εύδημος κ.ά. Για τον Θεμίσιωνα μας πληροφορεί πλήρως ο Κέλσος στα αξιόλογα συγγράμματά του. Επίσης ο Πλίνιος τον αποκαλεί «ύπατο συγγραφέα» και αναφέρεται στα πολλά και αξιόλογα συγγράμματα του Θεμίσιωνα, που όμως δεν διεσώθησαν. Και ο Θεμίσιων, όπως και ο Ασκληπιάδης διακρίνει τις νόσους σε οξείας και χρονίας. Ανάλογα δε με την εξέλιξη τις διαιρεί σε προϊούσας, στασίμους και υποχωρητικούς.

Ο **ΘΕΣΣΑΛΟΣ** από τας Τράεις της Λύδιας, υπήρξε ο αξιολογότερος οπαδός της Σχολής του Θεμίσιωνα. Ήκμασε στη Ρώμη τον 1ο αιώνα μ.Χ. επί Νέρωνα. Είχε ικανότητες ιατρικές και εξελίχθηκε σε μεγάλη ιατρική φυσιογνωμία με πολλές επιστημονικές αρετές. Ήταν όμως μεγαλομανής και υβριστικός εναντίον άλλων συναδέλφων. Θεωρούσε τον εαυτόν του «νικητήν των ιατρών» και την επιγραφή αυτή είχε τοποθετήσει επί περικαλούς τάφου του, που έκανε για τον εαυτόν του προ του θανάτου του.

Πριν από τους αναφερθέντας διακρίθηκε ο **ΑΡΧΑΓΑΘΟΣ** από τη Σπάρτη. Είναι ο πρώτος ιπποκρατικά μορφωμένος Έλληνας μετανάστης γιατρός. Αποτελεί τον εισηγητή της Ελληνικής Επιστημονικής Ιατρικής στην αρχαία Ρώμη, όπου εγκαταστάθηκε το 218 π.Χ. και όπου η Ιατρική μέχρι τότε ήταν πρωτόγονη. Ήσκησε στη Ρώμη τη Χειρουργική και είχε μεγάλη επιτυχία στις μικρές χειρουργικές επεμβάσεις και επιτυχία στη θεραπεία των τραυμάτων και των πληγών, γι' αυτό και ονομάστηκε «ιητήρ των πληγών». Λόγω των ιατρι-

κών ικανοτήτων, του παρεχωρήθει υπό της Συγκλήτου το αξίωμα του Ρωμαίου Πολίτου και του δόθηκε δωρεάν σε Κεντρική Πλατεία της Ρώμης δημόσιο οίκημα κατάλληλο για χειρουργική Κλινική, όπου νοσήλευε απόρους Ρωμαίους ασθενείς και δίδασκε την τέχνη των ακρωτηριασμών, των καυτηριάσεων κ.ά.

Έγινε όμως αντιπαθής και τον κατηγορούσαν για θανάτους από σηψαιμία κατά την επέκταση των εγχειρήσεων και σε κλειστές εγχειρήσεις της κοιλίας και του θώρακος. Παρότι οι Ρωμαίοι γιατροί ζητούσαν να επαναφέρουν την Ιατρική στην προηγούμενη πρωτόγονη κατάσταση, οι Έλληνες γιατροί ενισχυόμενοι και με νεωτέρους κρατούσαν στα χέρια τους τα σκήπτρα της Ιατρικής και την επιρροή των επί του λαού.

Στην ελληνορωμαϊκή αυτή περίοδο εκτός από την Ελληνική Ιατρική Επιστήμη και η Ορθόδοξος Χριστιανική Θρησκεία εξέθρεψε στους κόλπους της πολλούς διακεκριμένους γιατρούς, που δεν ασπάσθηκαν απλώς τον Χριστιανισμό, αλλά υπήρξαν θεοσεβείς, φιλάνθρωποι και επί πλέον μαρτύρησαν και απόθαναν χάριν του Χριστού και κατόπιν αγιοποιήθηκαν.

Τέτοιοι γιατροί είναι οι αδελφοί γιατροί **Κοσμάς** (παθολόγος) και **Δαμιανός** (χειρουργός) εκ των Αιγών της Λυκίας (3ος μ.Χ. αιώνας), που πέθαναν μαρτυρικά και ανακηρύχθηκαν προστάτες της Ιατρικής και «Άγιοι Ανάργυροι», λόγω της αγιότητας της ζωής των και της αφιλοχρηματίας. Αποτελούν τους κυριότερους εκπροσώπους της Ελληνικής Ιερατικής Ιατρικής, η λατρεία των οποίων στο Βυζάντιο και στη Ρώμη έλαβε μεγάλες διαστάσεις, με αποτέλεσμα οι ναοί που έφεραν το όνομά τους να αντικαταστήσουν τα αρχαία Ασκληπιεία.

Ο **Μέγας Βασίλειος**, Επίσκοπος εκ Καισάρειας, ιδρυτής της «Βασιλειάδος» νοσοκομειακής πόλεως, που απεβίωσε σε ηλικία μόλις 48 ετών (380 μ.Χ.).

Ο εξ Αντιοχείας ιατρός **Λουκιανός**, μετέπειτα περιφανής Ευαγγελιστής Λουκάς (1ος αιώνα μ.Χ.), συνοδοιπόρος και συνεργάτης του Αποστόλου Παύλου.

Ο οδοντίατρος εκ Περγάμου **Αντύπας** (2ος αιώνα μ.Χ.), που ο Θεολόγος τον χειροτόνησε Επίσκοπον.

Ο γιατρός και μάρτυρας **Παντολέων εκ Νικομηδείας**, μετέπειτα Άγιος Παντελεήμονας (3ος μ.Χ. αιώνα). Ανακηρύχθηκε προστάτης όλων των ασθενών και ιδιαίτερα των εξ οφθαλμίας πασχόντων. Διένειμε όλη την περιουσία του στους πτω-

χούς ασθενείς του.

Ο εκ Μεσοποταμίας γιατρός, που μετενομάσθει **Άγιος Ιουλιανός**, λόγω του μαρτυρικού θανάτου του επί του Σταυρού το έτος 284 μ.Χ.

Ο εκ Ταρσού γιατρός και μετέπειτα **Άγιος Διομήδης**, που ονομάστηκε γιατρός των ψυχών και των σωματών.

Ο εκ Λαοδικείας γιατρός και Επίσκοπος **Θεόδοτος**. Ο εκ Κιλικίας θαυματουργός γιατρός και μάρτυρας Θαλής. Ο εξ Αιτωλίας ιερομόναχος και γιατρός Αρβανιτάκης. Ο εκ Δημητσάνης ιατροφιλόσοφος και μοναχός Παπασταμάτης Πέτρος († 1686), που είναι ο Ιδρυτής της γνωστής Μονής Πετράκη.

Άλλοι είναι ο **Άγιος Γεράσιμος** εκ Κεφαλληνίας, γιατρός για τις φρενικές νόσους. Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος, γιατρός για τους ελώδεις πυρετούς. Ο Άγιος Στυλιανός, γιατρός για τις ασθένειες των παιδιών. Ο Άγιος Ελευθέριος, γιατρός για τους τοκετούς, η Αγία Μαύρα, γιατρός για τα εξανθήματα και τους δοθιήνας.

Πέραν αυτών υπάρχουν και γιατροί, που έγιναν Πάπες και Πατριάρχες, όπως ο Κοσμάς ο ΑΔ, ο Πολιτιανός, ο Κύριλλος ο Β', ο Μελέτιος Πηγάς, ο Πατριάρχης Ιεροσολύμων Ηλίας, ο Επίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο Επίσκοπος του Καντεμπουρού Θεόδωρος εκ Ταρσού κ.ά.

Η προσωπικότητα όμως του Έλληνα γιατρού μεσουράνησε και πριν από την ελληνορωμαϊκή περίοδο, όπως κατά την περίοδο του Ιπποκράτη, που θεωρείται διεθνώς «Πατέρας της Ιατρικής». Συνεχίζει όμως και σήμερα ο Έλληνας γιατρός να διαπρέπει, ιδίως στο εξωτερικό. Τέτοια είναι π.χ. τα φωτεινά παραδείγματα του Γεωργίου Παπανικολάου, Γ. Κοτζιά κ.ά., που μεσουράνησαν στη Δύση, τόσο με την έντονη προσωπικότητά τους ως γιατροί, όσον και με την πίστιν τους προς την ορθοδοξίαν και τον άνθρωπον. Γνωρίζοντας και συναντώντας ο Νίτσε ελληνικές επιστημονικές προσωπικότητες εκτός της Ιατρικής και σε άλλους τομείς είπε: «Ότι και να κάνουμε εμείς οι άλλοι λαοί, το έχουν κάνει πριν από πολλά χρόνια ο μικρός αυτός λαός, οι Έλληνες».

Τελειώνοντας εκφράζω την ευχή και προτροπή σε όλους τους Έλληνες και ιδιαίτερα τους γιατρούς να προσπαθήσουμε να γίνουμε αντάξιοι ή και καλύτεροι των προπατόρων μας, προς το παρόν πρέπει να τους είμαστε ευγνώμονες, διότι τους χρωστάμε πολλά, όχι μόνον εμείς, αλλά και η ανθρωπότητα γενικότερα.